

Akwụkwọ Joel na Ụka Seventh-day Adventist nke Laodisia — Nọmba Iri Abụọ na Otu

Jeff Pippenger
2025-12-31

Nọmba Iri Abụọ na Otu

Site n’oge a ga-ewepụ aja nsure-ọkụ a na-achụ kwa ụbọchị, ma guzobe ihe arụ ahụ nke na-eme ka ebe ghoọ ihe togboro n’efu, a ga-enwe otu puku, narị abụọ, na ụbọchị iri itoolu. Daniel 12:11.

Kemgbe Ọktoba 22, 1844 gasiri, iji oge amụma arụ ọrụ abughizi ezi itinye amụma n’ọrụ, n’aka ndị ọ bụla ga-achọ ikewa okwu eziokwu nke oma. Oge afọ 1290 dị n’amaokwu nke iri na otu ka a ga-etinye n’ọrụ dika oge ihe nnochianya mgbe 1844 gasiri, ma itinye ya n’ọrụ mgbe 1844 gasiri, ya bụ, oge na-enweghị ihe mejuputara “oge,” aghaghị ijigide nghota ntọala nke eziokwu ahụ, dika a ghotara ya tupu 1844. Afọ 1290 ahụ na-anochi anya oge nke 30, nke 1260 na-esote. Nghota ahụ tupu 1844 bụ na afọ iri atọ ahụ site na 508 ruo 538 nochiri anya oge nk Wadebe maka onye ahụ na-emegide Kraịst ibido ichi site na 538 ruo 1798.

Afọ iri atọ nke mgbanwe ahụ bụ isiokwu Pọl ji mee okwu n’ime 2 Ndị Tesalonajika. Pọl etinyeghị ntụaka ọ bụla banyere akukụ nke “oge,” ma ọ kowara àgwà amụma ndị ahụ nke ikpere arụjị na-enyefe onodu ya n’aka ochichi popu n’ime afọ iri atọ ahụ. Mgbe ahụ ochichi popu malitere. Nghota nke akukọ ihe mere eme, na-enweghị akukọ ọ bụla nke oge, na-amata mgbanwe nke alaeze nke anọ nke amụma Baijbul gaa n’alaeze nke ise, nke e soro ya ozugbo site n’obara-owuwa mbu n’ime abụọ nke popu, si otu a buru ihe atụ nke mgbanwe nke alaeze nke isii gaa n’otu njiko atọ ahụ nke dragon, anu ohia na onye amụma ugha, na obara-owuwa nke abụọ nke popu.

Nkwadebe nke afọ iri atọ sochiri oge amụma bụ akara mbu nke ogbugba ndu Chineke na ndi a hoputara. Mgbanwe nke ike abụọ ahụ n’ime afọ iri atọ ahụ, nke afọ 1260 nke mkpagbu sochiri, kwekorọ na afọ iri atọ nke nk Wadebe Kraịst, nke ụbọchị 1260 nke nzoputa sochiri. Nkwadebe nke afọ iri atọ nke onye na-emegide Kraịst bụ inomi aghugho nke afọ iri atọ nke nk Wadebe Kraịst. Ogwugwu nke afọ iri atọ ahụ na-egosi ma ọ bụ inye Kraịst ike n’oge baptizim Ya, ma ọ bụ inye onye na-emegide Kraịst ike na 538. Inye onye na-emegide Kraịst ike sitere na nk wado akunuba na nke agha nke sitere n’aka alaeze gara aga, ma ike e wusara n’elu Kraịst sitere n’aka alaeze gara aga nke O hapuru afọ iri atọ tupu mgbe ahụ.

A na-akara nkewa di n’agbata oge abụọ ahụ site n’inye ike, a na-amatakwa nkewa di n’agbata oge abụọ ahụ Abram na Pọl kowara site n’itunyere ha n’uzo di mfe. N’ime odiche afọ iri atọ nke Abram na Pọl, oge nk Wadebe ahụ bụ afọ iri atọ mbu, nke nochiri anya usoro ogbugba ndu, nke nyere umu Abram ike imezu amuma banyere ibu ohu n’Ijpt. Afọ narị anọ na iri atọ ahụ nkwara nkewa ihe nnochianya ozo; n’ihi na, mgbe etinyere ya n’uzo ziri ezi, narị afọ abụọ na iri na ise mbu ahụ bụ onye nochiri anya Chineke na Fero nochiri anya ya. N’ihi Josef na afọ 215 mbu ahụ, ọ bụ ezigbo Fero; ma n’ihi Mosis na afọ 215 nke abụọ ahụ, ọ bụ ajo Fero.

Nkewa ahụ na-akọwa oge abụọ nke ọgbọ anọ. A pụrụ ịtukwasi ọgbọ anọ mbụ ahụ n'elu ọgbọ anọ nke abụọ, ahịrị n'elu ahịrị, ma n'ime ime nke a, Josef na Mozi, ndị alfa na omega n'amụma, na-emekọrịta ihe na Fero ọma nke alfa na Fero ọjọọ nke omega. E nwere nnukwu ihè a pụrụ isi n'itule myiri a nweta, ma naanị ihe m na-eme bụ ikọwa na amụma Abram banyere ọgbọ nke anọ na-egosi ndị akaebe abụọ nke ọgbọ anọ ahụ n'ime afọ 430 ahụ. A na-achọta nnọchiteanya ugboro abụọ nke ọgbọ anọ n'ime usoro ọmụmụ nke Jenesis isi nke anọ na nke ise. Mgbe anyị tulerere Kain na Set dika mmalite nke ndepụta nke usoro ọbara ahụ, anyị na-achoputa na e nwere ọgbọ asatọ site na Set ruo Noa, nakwa na mgbe e kewara ya n'etiti, e nwere nnọchiteanya nke oge abụọ nke ọgbọ anọ. A na-amata nke a n'ime ahịrị usoro ọgbọ asatọ nke ma Set ma Kain.

A na-anọchi usoro ọmụmụ dī n'isi nke anọ na nke ise anya site n'ibjaru ngwucha nke ahịrị ọmụmụ ahụ, nke bụ Noa. Noa bụ akara ọgbugba ndū Chineke na mmadū niile, dika egwurugwu si anọchi anya ya. Ebram bụ akara ọgbugba ndū Chineke na otu ndī a hōputara, dika ibi ụgwù si anọchi anya ya. A na-ejikọta ọgbugba ndū abụọ ahụ ọnụ mgbe niile, ma n'Jenesis iri na otu, ebe anyị na-ahụ ụlọ elu Bebel ozugbo mgbe iju mmiri Noa gasiri, ka e depụtara usoro ọmụmụ nke na-eduga na Ebram. N'akukū Akwukwọ Nso ahụ ọ bụ ọgbọ iri, ọ bughị asatọ. N'akukū Akwukwọ Nso nke na-eduga na Ebram na nke na-eduga na Noa, a na-anọchi ọgbugba ndū Noa na nke Ebreham anya.

N'akukū Akwukwọ Nso sitere n'isi nke iri na otu nke na-ekwu banyere ndī a hōputara, anyị na-ahụ na ọgbọ abụọ n'ime ọgbọ ndī ahụ bu ibu nke ihè dī ukwu.

Eba biri afọ iri atọ na anọ, mụọ Peleg: Eba biri, mgbe ọ mụsiri Peleg, afọ nari anọ na iri atọ, mụọkwa ụmụ ndī ikom na ụmụ ndī inyom. Peleg biri afọ iri atọ, mụọ Reu. Jenesis 11:16–19.

Ntūaka a kpọrọ Eba bụ ntūaka mbū banyere okwu Hibru nke e mechara mata dī ka okwu Hibru “Hibru.” N'usoro ọmụmụ nke ndī a hōputara, otu n'ime ụmụ sitere n'ọgbọ iri ahụ ka a kpọrọ Hibru, nke bụ aha e kwesiri iji mara ndī ahụ a hōputara. N'amaokwu atọ, a na-eji Eba na Peleg gosi ọdiche nke agburū Hibru a hōputara. Eba putara “igafe n'ofe” ma ọ bụ “onye na-agafe n'ofe,” ọ bụkwa mgborogwu nke okwu ahụ, “Hibru.” Ebram bụ ihe nnọchianya nke ndī na-agafe n'ofe site na Babilon gaa n'Ala Nkwa ahụ. “Peleg” putara “nkewa” ma ọ bụ “ikewa abụọ,” dika e kwuru na Jenesis 10:25, ebe a na-eme ka anyị mara na n'ubochi Peleg ka e “kewara ụwa.”

Eba na Peleg na-anọchi anya nkewa amụma nye ndī choro ikewa okwu nke eziokwu n'uzo ziri ezi. Usoro ọmụmụ nke Noa mūrū ahiri abụọ nke mmadū asatọ, nke nọchiri anya igwè abụọ nke ọgbọ anọ, dika afọ 430 dī n'Ijpt na-eme kwa. Usoro ọmụmụ nke Jenesis iri na otu ka a na-anọchi anya ya site na iri, ọ bughị asatọ, n'ihī na ọ bụ usoro ọmụmụ nke ndī a hōrọ. A na-ekewa ndī a hōrọ n'igwè abụọ nke mmadū ise, si otu a kwekọọ n'ilu banyere ụmụ agboghō iri na-amaghī nwoke, nke bụ ilu banyere ndī ọgbugba ndū Chineke.

N'ime usoro ọmụmụ nke ndī ahụ a hōputara, aha Peleg na mmezu ya n'akukū ihe mere eme na-anọchi anya nkewa nke otū abụọ nke amamihe ma ọ bụ nke ndī-amaghī ihe n'ime ụmụ agboghō na-amaghī nwoke, kpomkwem n'ebe ahụ n'akukū ihe mere eme nke Akwukwọ Nso ebe e kewara ụwa n'ulo elu Bebel. N'ime ndeputa nke iri, Peleg bụ nomba ise, n'ihī na nke ahụ bụ etiti nke iri. Eber, onye Hibru ahụ, nke Abram nọchiri anya ya n'ononyo, na-anọchi anya nwa agboghō na-amaghī nwoke onye-amaghī ihe nke na-agafe ma burū nwa agboghō na-amaghī nwoke nwere

amamihe, mgbe e kewara òtù abụọ ahụ n'oge mkpu a kpọrọ n'etiti abalị. Eber, onye mbụ bụ Hibru n'aha, na-anọchi anya Abram, onye mbụ bụ Hibru site n'ogbugba ndụ. Mgbe Onyenwe anyị kpọrọ Abram ka ọ pụta na Babilon, nke ahụ nọchiri anya ozi nke mkpu etiti abalị, nke bụ inye ike nye mmụọ ozi nke abụọ, onye na-akpọ ndị ikom na ndị inyom ka ha si na Babilon pụta.

A na-anọchi ilu ụmụ agbọghọ iri ahụ anya site n'Eba na Peleg, ebe ha na-anọchi oku a na-akpọ ka mmadu pụta, tupu ahiri nkewa nke Peleg emechie ụzọ amara. N'ime mmekọrịta amụma ahụ, Eba biri afọ 430 mgbe Peleg gasiri, onye n'onwe ya biri afọ 30. E gosiputara nzọkụwụ mbụ nke ogbugba ndụ okpukpu atọ nke Ebram site n'Eba na Peleg. Ebram, dị ka Eba na Peleg, dị ka ahiri nkewa n'etiti klaasi abụọ. Mgbakwunye Pọl nyere amụma Ebram bụ mgbakwunye Peleg nyere amụma Eba. Eba kwusara afọ 400, ma Peleg kowara afọ 430. Ya mere, Peleg nọchiri Pọl anya, na mgbakwunye Pọl nke afọ 30 n'ime afọ 400 ahụ, ma ozi Pọl bụ imata Peleg nke amụma Akwukwọ Nsọ. "Peleg" nke amụma Akwukwọ Nsọ, nke Pọl kpoputara, nọchiri nkewa nke mba ahụ anya site n'akwukwọ nkiti ruo n'ime mmụọ.

Site n'aka Shem ruo n'aka Peleg bụ ogbo ise, sitekwa n'aka Rue ruo n'aka Abram bụ ise.

O wee siri Abram, Mara n'eziokwu na mkpuru gi ga-abu ndi mba ozo n'ala na-abughi nke ha, ha ga-ejere ndi ahụ ozi; ndi ahụ ga-emekwagidekwa ha ahuhu afọ nari anọ. Jenesis 15:13.

Ugbu a, e nyere Abraham na mkpuru ya nkwa nile ahụ. O sighi, "Na mkpuru di iche iche," di ka a ga-asị na o bu banyere otutu; kama dika banyere otu, "Na mkpuru gi," nke bu Kraist. Nke a kwa ka m na-ekwu: na ogbugba ndu ahụ, nke Chineke kwadoro na mbu n'ime Kraist, iwu ahụ nke biara afọ nari anọ na iri atọ ka e mesiri, apughi ime ka o buru ihe efu, ka o wee mee ka nkwa ahụ ghara idi ire. N'ihina o buru na ihe nketa ahụ sitere n'iwu, o bughizi site na nkwa; ma Chineke nyere ya Abraham site na nkwa. Ndi Galeshia 3:16-18.

Afọ Iri Atọ Ndi Okenye

Jisọs di afọ iri atọ mgbe O malitere ozi Ya.

Jisọs n'onwe ya malitere ino ihe di ka afọ iri atọ, burukwa (di ka e chere) nwa Josef, onye bu nwa Heli. Luk 3:23.

Josef bidoro ijere Fero ozi n'Ijpt mgbe o di afọ iri atọ.

Josef gbara afọ iri atọ mgbe o guzoro n'ihu Fero, eze Ijpt. Josef wee si n'ihu Fero puo, gaa n'ala Ijpt dum. Jenesis 41:46.

Onye-amuma Ezikiel di afọ iri atọ mgbe o bidoro ozi ya, ozi ya wee diruo afọ iri abuo na abuo.

O rue n'afọ nke iri atọ, n'onwa nke anọ, n'ubochi nke ise nke onwa ahụ, mgbe m no n'etiti ndi a dotara n'agha n'akuku osimiri Kebar, eluigwe meghere, m wee hu ohu nile nke Chineke. Ezekiel 1:1.

Ezikiel nwere otutu ntuka gbasara akuko ihe mere eme n'ime ihe odide ya kari onye amuma o bua ozo. E nwere ntuka iri na atọ kpomkwem na ubochi ndi a puru ikowaputa n'ihe odide Ezikiel, ma n'amaghi ama, ndi oka mmuta Akwukwọ Nsọ na ndi na-ako akuko ihe mere eme

na-akwado na ozi ya gbara afọ iri abụọ na abụọ, ọ bụ ezie na ha amaghị na iri abụọ na abụọ bụ akara nke otu narị puku iri anọ na anọ ahụ.

Eze Devid dī afọ iri atọ mgbe ọ malitere ichi, ọ chirikwa afọ iri anọ.

Devid dī afọ iri atọ mgbe ọ malitere ichi, ọ chirikwa afọ iri anọ. N’Hebron ka ọ chirī Juda afọ asaa na ọnwā isii; na Jerusalem ka ọ chirī afọ iri atọ na atọ n’elu Izrel niile na Juda. 2 Samuel 5:4, 5.

Ọchichī Devid nke afọ iri anọ bụ ọnuogu ihe nnochianya, oge iri anọ ahụ dīkwa ka afọ narị anọ na iri atọ nke Ebram na Pọl, n’ihi na e kewara afọ iri anọ ahụ ụzọ abụọ (asaa na ọkara na afọ iri atọ na atọ). Oge abụọ ahụ nke ọchichī Devid nke afọ iri anọ nwere ihe omimi amụma agbakwunyere, n’ihi na àmà Akwukwo Nso ọzọ deputara oge abụọ ahụ dīka afọ asaa na afọ iri atọ na atọ. Gini ka ọnwā isii mgbakwunye ahụ dī na Samuel nke Abụọ na-anochi anya, oleekwa otú 7.5 na 33 si buru 40? E nwere ndakorita nke ọnwā isii nke ga-anochi anya eziokwu amụma.

Ma ubochi ndi Devid chirī n’elu Izrel bụ afọ iri anọ: afọ asaa ka ọ chirī na Hebron, afọ iri atọ na atọ ka ọ chirī na Jerusalem. 1 Ndi Eze 2:11.

22 bụ ọnuogu ihe nnochianya nke na-anochi anya njikota nke Idi-nsọ na mmadu, ma ozi Ezekiel diiri afọ iri abụọ na abụọ. Afọ iri na anọ nke Joseph e kewara n’oge abụọ nke afọ asaa, izu ogbugba ndu nke Kraist e kewara n’oge abụọ hà nhata nke ubochi 1260, ma ọchichī David nke afọ iri anọ e kewara n’oge abụọ, tinyere ihe nnochianya ọzọ nke na-ejikota oge abụọ ahụ.

Jisọs bụ Onye-amụma ahụ, Onye-nchụ-àjà na Eze. N’ubochi ikpezu ndi a Ọ ga-ebuli choochi Ya na-emeri emeri elu dika okoloto, a na-anochikwa choochi ahụ anya site n’aka Kraist, onye-amụma, onye-nchụ-àjà na eze, Onye jikotara idi-chi Ya na umu mmadu, ndi Ezikiel onye-amụma, Josef onye-nchụ-àjà na Devid eze nochiri anya ha. Ihe nnochianya anọ ahụ na-anochi anya ndi dike atọ nọ n’ime oku ahụ e mere ka ọ di oku ugboro asaa kari ka o kwesiri idi, mgbe ahụ onye nke anọ wee pụta ihè, Ọ dīkwa ka Nwa nke Chineke. E nochiri uwa niile anya na emume nke oiyi ọlaedo Nebukadneza, ha niile wee hụ choochi na-emeri emeri, nke mejuputara onye-amụma mmadu, onye-nchụ-àjà mmadu na eze mmadu, nke Onye nke anọ ahụ nke bụ Onye Di Nso kwadoro.

“Setan emeela ka uwa buru onye ọ dotara n’agha. O webatala sabbath arusi, n’egosi ya dika ihe di oké mkpa. O zuru nsopuru nke uwa Ndi Kraist puo n’aka Sabbath nke Onyenwe anyi wee nye ya sabbath arusi a. Uwa na-ehulata n’ihu odinala, iwu mmadu mere. Dika Nebukadneza guzobere ihe oiyi ọlaedo ya n’ala di larii nke Dura, ma si otu ahụ bulie onwe ya elu, otu a ka Setan si ebuli onwe ya elu n’ime sabbath ugha a, nke o zuru uwe nsopuru nke eluigwe were kpuchie.” Review and Herald, March 8, 1898.

Onu Ogugu Anọ

N’ogo amụma, iri anọ bụ otu ụzọ n’uzọ iri nke narị anọ nke Abram, otu ụzọ n’uzọ iri nke iri anọ bukwa anọ. Njirimara amụma ọ bula a huru n’onuogu anọ ga-adakoriri na ihe nnochianya nke iri anọ, nke n’aka nke ya ga-adakoriri na ihe nnochianya nke narị anọ. N’onodu a, anọ na-anochikari “n’uwa nile,” nke bụ nghota a maara nke oma, ma ọ na-anochikwakwa “oganihu n’usoro,” ma

n'ọ̀nọ̀dụ ụfọ̀dụ “mbibi na-aga n'ihu.”

Opi-ike anọ mbụ n'ime opi-ike asaa ahụ na-anọchi anya mbibi na-aga n'ihu nke Rome ọdịda anyanwụ. Rome ọwụwa anyanwụ nke dī na Constantinople kwusiri n'okpuru nrubeisi nye ndi Soltan Ottoman anọ ahụ. Ahiri n'elu ahiri, Rome ọwụwa anyanwụ na Rome ọdịda anyanwụ mebiriwanye nwayo nwayo n'ime oge anọ, nke opi-ike anọ na-anọchi anya ya, ebe a na-ebudakwa ha n'ala site n'aka Islam nke opi-ike nke ise na nke isii. N'otu, ahiri abuo ahụ na-egosi ọdịda nke Rome n'ime ọgbọ opi-ike anọ, ebe agha na-abawanye ike megide Islam na-eduga n'ogwugwu ikpeazu ya mgbe ndi sultan Islam anọ ahụ nwetara ọchichi kachasi elu n'elu alaeze ahụ. Akuko ihe mere eme nke ọdịda anyanwụ na ọwụwa anyanwụ malitere site n'ikewa Alaeze Ukwu ahụ site n'aka Constantine na 330.

Ojā anọ nke Rome ọdịda anyanwụ malitere na 330, ma ojā nke ise na nke isii na-anọchi anya ike ahụ nke wetara Rome ọdịda anyanwụ n'ala; Rome ọdịda anyanwụ a kwa malitere na 330. Ma Rome ọdịda anyanwụ ma Rome ọdịda anyanwụ nyere aka n'oru nke idobe ike papal n'ocheeze nke ụwa na 538, ya mere ahiri abuo ahụ nke ọdịda anyanwụ na ọdịda anyanwụ na-anọchi anya mpi abuo nke United States, nke ga-edobe ike papal ozo n'ocheeze n'oge iwu ubochi Sode. Rome ọdịda anyanwụ bu akara nke ọchichi ụka n'ime mmekorita amuma, Rome ọdịda anyanwukwa bu akara nke ọchichi steeti.

N'ime akuko ihe mere eme nke ọdịda Rome ọdịda anyanwụ na nke ọwụwa anyanwụ, a na-egosiputa akuko ihe mere eme nke Rome nke ndi popu. Malite na nzuko nke ndi na-eso ụzo Kraist, nke Efesos nochiri anya ya, ụka ato mbu ahụ na-eduga n'uka nke anọ, nke bu ọchichi ndi popu site n'afọ 538 ruo 1798. N'ime Mkpughe iri na ato, a na-akowaputa ọchichi ndi popu di ka nke ga-achi ruo onwa iri anọ na abuo, mgbe e mechara gwo onya ya na-egbu egbu nke 1798 na iwu ubochi Sode. “Oge adikwaghi” mgbe afọ 1844 gasiri, ya mere onwa iri anọ na abuo ahụ bu akara nke oge mkpagbu site n'iwu ubochi Sode ruo mgbe Maikel ga-ebili. Ndi pionia ghotara na ụka, akara, na opi di iche iche nochiri anya ahiri ato nke akuko ihe mere eme na-agba n'otu ụzo, nke o bu na nke ozo kwekoro. Itinye ama amuma nke Rome ọdịda anyanwụ n'elu ahiri nke Rome ọwụwa anyanwụ na ahiri nke Rome nke ndi popu abughi ngwa amuma nke ndi Millerite jiri aru oru, ma usoro ahụ anaghi emegide nke o bu na n'ime nghota ha e guzobere.

Ahiri n'elu ahiri, a ga-etinye opi anọ mbu n'elu akuko ihe mere eme nke opi nke ise na nke isii nochiri anya ya, ma mgbe ahụ ahiri nke ụka ato mbu ndi na-eduga n'oge mkpagbu nke ndi popu nke ụka nke anọ nochiri anya ya. Opi anọ n'otu ahiri, sultan anọ n'ahiri nke abuo, na ụka anọ n'ahiri nke ato. Onuogu “anọ” na-anochi anya ihe gbasara ụwa niile, ma o na-anochikwa anya mbibi na-aga n'ihu nke ike ọchichi obodo ma o bu nke okpukpe. Ihe o na-anochi anya ya na-ekpebi site n'ihe gbara ya gburugburu.

N'iwu Sode, a na-eweghachi ike ọchichi ndi Pope. Oge mbu e nyere ọchichi Pope ike, e nwere oge nkwa nke afọ iri ato. N'ime ụka anọ mbu ahụ, ụka nke anọ bu ọchichi Pope, ma ụka mbu bu ndi na-eso ụzo Kraist, a na-anochite ha anya dika Efesos. Ogbọ ato mbu nke ụka Ndi Kraist dugara n'uka nke anọ nke Tajataira, nke a na-anochite anya ya site n'aka Jezebel. Mgbe i rutere na Tajataira, n'afọ 538, e tinyere iwu Sode n'oru na Kansul nke Orleans, si otu a na-akowaputa iwu

Sonde dī na United States, mgbe a gwọchara ọnya na-egbu egbu nke 1798.

Akukọ ihe mere eme sitere n’afọ 1798 ruo mgbe iwu ụbọchị Sonde ga-adị na United States, ka e ji ụka anọ mbụ nọchianya ya. Ụka nke anọ, ya bụ Tayaitọra, bụ iwu ụbọchị Sonde ahụ, na mkpagbu papal nke na-esote ya. Ụka mbụ nke Efesos, bụ ụka ahụ nke tufuru ihunanya mbụ ya, mechara ruo na njedebe nke mbibi na-aga n’ihu n’uzọ nzọkwu anọ, n’iwu ụbọchị Sonde nke Tayaitọra. Ogbọ nke na-eduga n’iwu ụbọchị Sonde nke Tayaitọra bụ ogbọ nke atọ nke Pegaamos. Tayaitọra na-anọchi anya iwu ụbọchị Sonde ruo na mmechi oge amara, ma Pegaamos na-anọchi anya nkwekọrịta aghughọ nke ogbọ nke atọ nke na-akwadebe ụzọ maka Tayaitọra. Ogbọ nke atọ nke Pegaamos, na nkwekọrịta aghughọ ahụ ọ na-anọchi anya ya, mezuru nke mbụ n’oge Constantine, onye nyere iwu ụbọchị Sonde mbụ kpmkpam n’afọ 321. United States malitere dika nwa-aturu nke Efesos, ma mgbe ọ na-etinye Tayaitọra azụ n’ocheeze, ọ na-ekwu okwu dika dragon.

A na-anọchi anya mbibi na-aga n’ihu nke United States site na ụka anọ mbụ nke Mkpughe. Mbibi na-aga n’ihu nke alaeze nke isii nke amuma Bible na-eme n’ime ogbọ anọ ndi na-eduga n’iwu ụbọchị Sonde, ebe anụ ọhia nke ụwa na-ekwu okwu dī ka agụ iyi. A na-anọchi anya ogbọ ikpeazu ahụ site n’agụ iyi, nke bụ anụ na-akpụ akpụ, dika ọ dī n’Ugbo Iden, ma n’ihi nke a, ma Jọn Onye Na-eme Baptizim ma Jizos kporo ogbọ ikpeazu nke Izrel oge ochie, “ogbọ nke ajuala.”

Ogbọ nke anọ na nke ikpeazu bụ ma “ogbọ a hoputara” nke na-anọchi anya otu narị puku na iri anọ na anọ, ma ọ bụ onye ibe ya, ogbọ nke ajuala. Otu otù emeputala onyinyo nke Kraịst, nke ozokwa onyinyo nke anụ ọhia ahụ—agwo ahụ. E debere ogbọ nke ajuala n’ihu kpomkwem, ugboro anọ, n’Okwu Chineke. Ihe gbara ya gburugburu n’ebe ntụaka nke ọ bula dī dī ichie.

Ma mgbe ọ hụrụ ọtutu ndi Farisii na ndi Sadusii ka ha na-abia n’ime baptizim ya, ọ sirị ha, Unu ogbọ agwo ojoo, ọnye adoola unu aka ná ntị ka unu gbanahụ iwe ahụ nke na-abia? Matiu 3:7.

Ọ bụrụ na “ogbọ agwo ojoo” bụ naani ụfodu okwu nlelị e kwuru banyere di na nwunye otù mmadu ụfodu Jọn na-adighi amasi, mgbe ahụ, agaghị enwe ihe ọ bula a ga-ekwu banyere okwu ahụ. Ma okwu ọ bula dī n’Okwu Chineke bụ ihe dī nso, ya mere Jọn na-enye ndi Sadusi na ndi Farisii aha puru ichie. A na-akowa aha ahụ n’amuma site n’okirikiri nke akukọ Akwukwo Nso ebe e kwuputara ya. N’ime akukọ ahụ, a na-egosi Jọn dika onye na-aruzu ozi ya, mgbe ahụ ndi Sadusi na ndi Farisii abanye n’akukọ ahụ. N’amaokwu mmalite, a na-akowa Jọn dika “olu n’ozara” nke Aisaja.

N’ụbọchị ndi ahụ ka Jọn Onye Na-eme Baptizim biara, na-ekwusa ozi n’ozara Judia, Na-asi, Chegharianu: n’ihi na alaeze eluigwe adila nso.

N’ihi na onye a bụ ya ka e kwuru banyere ya site n’onu onye amuma Aisaja, si,

Olu nke onye na-eti mkpu n’ozara, Dozienu ụzọ nke Onyenwe anyi, mezienu okporo ụzọ ya ka ọ diri kpomkwem.

Jọn n’onwe ya yi uwe e ji aji kamel mee, o wee ke eriri akpukpo anu n’ukwu ya; nri ya bukwa igurube na mmanu anu ọhia.

Mgbe ahụ Jerusalem, na Judia nile, na mpaghara nile gbara Jōdan gburugburu, pụrụ ịga n'ebe ọ nọ; e wee meekwa ha baptizim n'ime Jōdan site n'aka ya, ka ha na-ekwuputa mmehie ha. Ma mgbe ọ hụrụ ọtụtụ n'ime ndị Farisii na ndị Sadiusii ka ha na-abia na baptizim ya, ọ siri ha, Unu ọgbọ agwọ ọjọọ, ọnye doro unu aka ná ntị ka unu gbanahụ iwe ahụ nke na-abia? Matiu 3:2–7.

A na-akpo ọgbọ ikpezụ nke Izrel oge ochie “ọgbọ ajuala,” site n'onye amuma sitere n'ozara puta. Jón bụ onye amuma mezuru ọrụ ahụ dika onye-ozị Malakai, onye doziri ụzọ maka Onye-ozị nke Ọgbugba-ndu, onye bukwa olu ahụ n'ozara nke Aizaja kowara.

Ọ bụrụ na anyị elee “akwukwo” anya dika akara, anyị ga-achoputa na ha na-anochi anya “ọrụ nkwuputa okwukwe.” Ntuaka mbụ bụ banyere Adam na Iv, ndị ji akwukwo fig kpuchie ajo omume ha. Na mbụ ha yi uwe nke ihè, bụ uwe nke ezi omume, ma mgbe nke ahụ kwusiri, ha ghotara na ha bụ ndị Laodisia gba ọtọ, ndị na-eche na naanị ihe ha kwesiri ime bụ izo onwe ha n'azu “akwukwo nke nkwuputa okwukwe,” na ihe niile ga-adị mma. N'ihu n'ime amaokwu ahụ, Jón na-ekwu kpomkwem megide ndị Juu Laodisia ndị tukwasiri obi na agburu Abraham ga-azoputa ha, n'ihu na nkwulu obi ike ha bụ naanị akwukwo efu nke nkwuputa okwukwe. Uwe mmadụ na-anochi anya onye ọ bụ.

Osisị bụ akara ndị mmadụ na nke alaeze, mkpuru ha, alaka, mkpuru-ohuru, ala, mmiri, mgborogwu, nakwa n'ezie epuputa, ha niile na-anochi anya akara amuma puru iche n'onwe ha; ma nke ọ bula n'ime eziokwu ndị ahụ jikotara ya na akara ndị ọzọ a na-anochi anya n'uzo di iche iche nke amuma ndị na-eji akara amuma ndị mejuputara “osisi.” N'ezie, akara amuma mbụ nke osisi bụ na ọ na-anochi anya nkwale nke ndu ma ọ bụ onwu.

A na-anochi anya ozi Jón site n'uwe ọ yi, na nri ọ riri. A ghaghị iri nri amuma, dika manna ahụ ná mmalite nke Izrel oge ochie, ma ọ bụ Achicha nke Eluigwe ná ngwucha; a ghaghị iri ya. Nri ahụ na-anochi anya ozi ule amuma nke a ghaghị iri, n'ihu na ọ bụ anụ Kraist na ọbara Ya. Uwe Jón yi na nri ọ riri na-akowaputa ozi ahụ, na onye-ozị ahụ nke kwadebere ụzọ maka Kraist. Jón bụ ụdị nke onye-ozị ikpezụ ahụ nke na-akwadebe ụzọ maka Kraist, onye bụ Onye-ozị nke Ọgbugba-ndu, onye na-abia n'ulo nsọ Ya na mberede n'oge iwu ubochi Sode. Mgbe nke ahụ mere, ndị amaghị ama n'ime umu agboghọ na-amaghị ihe, ndị bukwa ndị Laodisia na ata, na-anochi anya ọgbọ nke anọ ikpezụ nke ndị na-ekwuputa na ha bụ ndị ziri ezi nke ọgbugba-ndu Abraham, dika ndị Farisii na ndị Sadiusii mere n'oge ahụ mgbe Jón si n'ozara puta.

Jón yi uwe aji kamel, na eriri akpukpo anụ nke gunyere ihe nkedo eji ebu ibu, dika anumanu ugbo si enwe mgbe a turu ha yoku. Ọ riri, ya mere ozi ya bụ nke igurube, akara kachasi puta ihè nke Islam n'Akwukwo Nso, ma o jikotara ozi ya banyere Islam na mmanu anu.

Ulo Izrel wee kpo aha ya Mana: ọ dikwa ka mkpuru korianda, na-acha ocha; uto ya dikwa ka achicha di girigiri e ji mmanu anu mee. Opuru 16:31.

Manna bụ ihe nnochianya nke Okwu Chineke, o nwekwara uto di ka mmanu anu, nke ndi amuma kowara dika uto nke ozi ahụ, nke e gosiputara na ha na-eri. Jón wetara ozi nke Islam di ka e si nochite ya anya site n'igurube, na ihe-okike nke akpukpo kamel na aji kamel. Igurube na kamel bucha ihe nnochianya nke Islam. Ozi ahụ nke Islam e jikotara ya na ihè-omuma nke Okwu Chineke

nke a nọchitere anya dika “mmanu anu.”

Jonatan wee si, Nna m emewo ka ala nwee nsogbu: leenu, ana m ariọ unu, otu anya m siri mee ka o doo m anya, n’ihi na m deturu ntakiri mmanu anu a. 1 Samuel 14:29.

Jon esoghi naani anya nnochianya nke ozi nke Islam, kama o si n’ozara puta, di ka Elaija mere, ma Jon erighi mmanu anu nkiti, o riri mmanu anu ohia, n’ihi na ya, dika o dikwa n’ihe banyere Kraist, amutaghi ya n’ulooru mmuta nke ubochi ahụ ndi nwere mmanu anu nke ozi nke ha, nke e ji ihe iko achicha nke ndi Farisii na ndi Sadiusi nochie anya. Jon riri mmanu anu sitere n’ozara, n’ihi na Mmuo Nso zulitere ya n’ezi uloru okpukpe nke ubochi ya. Ihe e ji eke ukwu a na-ahukari n’oge ahụ nwere ngwa mgbakọ nke mmadu ga-eji kee uwe ntutu kamel ya. Ngwa mgbakọ ahụ na-anochi anya Jon, onye bu ebe ntughari site n’ihe nke uwa gaa n’ebe nso eluigwe.

“Jon onye-amuma bu njiko jikotara oge-oru abuo ahụ. Dika onye nochi anya Chineke, o guzoro puta ihe igosi mmekorita di n’etiti iwu na ndi amuma na oge-oru nke Ndi Kraist. O bu ihe nke nta, nke e kwesiri iso ya site n’ihe ka ukwu. Mmuo Nso mere ka uche Jon juputa n’ihe, ka o wee kporo ndi ya ihe; ma o dibeghi iheozo o bu nke chaworo ma o bu ga-achawa nke oma otu ahụ n’ebe mmadu dara ada no dika nke sitere n’ozizi na ihe nlereanya nke Jisos. Aghotachaghi Kraist na ozi Ya nke oma, dika e gosiputara ya n’udi ihe ato n’aja ndi ahụ nke onyinyo. Obuna Jon aghotaghi nke oma ndu na-abia n’odinihu, nke na-adighi anwu anwu, site n’aka Onye Nzoputa.” The Desire of Ages, 220.

A na-ewebata uwe mkpuchi nke Jon n’otu ebe kpomkwem nke baptizim Kraist, nke bu ebe mgbanwe ahụ mere, nke e ji ebe Jon no na-eme baptizim nochianya ya. A kporo ebe ahụ Betabara, nke putara “ngafe ugbo mmiri,” o bukwere kpomkwem ebe Izrel oge ochie siri banye n’Ala Nkwa mgbe ha si n’ozara puta, di nnoo ka Jon mere.

N’ezie, mmeghari nke puku mmadu otu nari na iri ano na ano bu ndi Jon na-anochi anya ha, ma anyi na-egosi naani na mgbe e mere Jisos baptizim, o bu ogbo ahụ ka Ya na Jon kporo “ogbo nke ajuala.” Jisos biara ime ka iwu Iwu Iri nke Chineke buru nke a kpoputara n’ihe n’uju, ma o bukwere Ya kpaliri okwu o bu di n’Akwukwo Nso, ya mere mgbe o kporo ogbo ikpezu nke Izrel oge ochie ogbo nke ajuala, o maara nke oma na iwu nke abuo na-akowa ikpe a na-emezu n’ogbo nke ato na nke ano.

Ogbo nke ato na nke ano na-anochi anya ikpe na-aga n’ihu nke na-ejedebe n’ogbo nke ano, nke bu ogbo agwo ojo. Baptizim nke Kraist na-anochi anya 9/11. Ogbo ndi Seventh-day Adventist nke Laodisia anowo n’ogbo ikpezu ya kemgbe oge ahụ. Ozi Jon kporo ndi Farisii na ndi Sadiusi bu ozi Laodisia.

Ma mgbe o huru otutu ndi Farisii na ndi Sadiusi ka ha na-abia n’ime baptizim ya, o siri ha,

Ogbo agwo ojo, onye doru unu aka na nti ka unu gbapu n’ogwugwu iwe nke na-abia?

Ya mere, miputa mkpuru kwesiri ekwesiri nke ncheghari: unu echekwala ikwu n’ime onwe unu, Anyi nwere Abraham dika nna anyi:

n'ihl na asl m unu, na Chineke nwere ike site n'ime nkume ndl a ime ka umu pta nye Abraham.

Ma ugbua a tonyela anyuike n'akuku mgborogwu osisi nile: ya mere, a na-egbutu osisi o bula nke na-amighi mkpuru oma, tuba ya n'oku. N'ezie, ana m eji mmiri eme unu baptizim ruo na nchehari: ma Onye ahụ nke na-abia n'azu m di ike karja m, onye akpukpo ukwu ya erughi m eru ibu: o ga-eji Mmuo Nso na oku mee unu baptizim: Onye ihe ichicha oka ya di n'aka ya, o ga-asachapukwa ebe izocha oka ya nke oma, kpokota oka wit ya n'oba; ma o ga-eji oku na-apughi imenyu emenyu kpo afu oka oku.

Mgbe ahụ, Jisọs si na Galili bja Jodani, n'ebe Jon no, ka o mee ya baptizim. Matiu 3:7-13.

Jizos sitere na Galili bja, nke na-anochi anya ebe a na-atughari n'ihe kwekoro na mgbachi-ukwu Jon, nakwa n'ihe Betabara putara. Oru Jon nke ikwadebe uzọ ahụ agbanweela mgbe ahụ ghoọ oru Kraist nke ikwenye ogbugba-ndu ahụ. Afọ iri ato nke nkadebe agwula, afọ ato na okara tupu obe ahụ na mgbe obe ahụ malitekwar.

Ozi nke Jon bu ido aka na nti gbasara iwe na-abia n'oge mbibi Jerusalem, mbibi nke na-anochikwa anya njedebe nke uwa na oria ikpeazu asaa ahụ. E debere ozi ido aka na nti ahụ n'ime usoro nke Islam, ma nwoke ziputara ya bu onye na o bughl naani na o mezuru onyeozi Malakai nke na-akwadebe uzọ, na olu Aizaya n'ozara, kama o mezuwara ozi Elaija, n'ihl na uwe Jon kwekoro na nke Elaija dika ozi Jon kwekorokwa na nke Elaija.

O wee si ha, Udị nwoke olee ka o bu nke bjara izute unu, gwa unu okwu ndi a? Ha wee zaa ya si, O bu nwoke nwere aji, e werekwa eriri akpukpo anu kee ya n'ukwu. O wee si, O bu Elaija, onye Tishbe. 2 Ndi Eze 1:7, 8.

O buru na ha ga-aju banyere Jon, o bughikwa banyere Iaija, si, "udi mmadu ole ka o bu?" a ga-aza ha, "o bu nwoke aji anu juru n'ahu, e ke-kwa ya eriri akpukpo anu n'ukwu." A na-anochi anya ozi niile nke Jon n'ime onwa isii ahụ n'akuku Akwukwo Nso ebe a kowara ma mata kpomkwem ogbo ikpeazu na nke anọ ahụ. Ozi Laodisia a kporo ha kpomkwem na-awakpo nkwaputa ha na ha bu ndi nke ogbugba ndu Chineke; o na-adọ ha aka na nti banyere iwe na-abia, dika e gosiri ya n'ihe atu nke anyuike na-egbu mgborogwu osisi. Ozi ahụ gunyekwara na Kraist ga-emezu usoro nnwale ahụ nke malitere na Jon. Ka e mesiri n'Akwukwo Matiu, Jizos na-akpokwa ndi Juu "ogbo nke ajuala," O na-esokwa n'echiche ahụ sitere n'isiokwu Jon banyere ikpuda osisi, wee kowaa ihe kpatara ya.

Ma o bu mee ka osisi ahụ di mma, mkpuru ya adikwa mma; ma o bughl ya, mee ka osisi ahụ buru nke rere ure, mkpuru ya adikwa nke rere ure: n'ihl na a na-amata osisi site na mkpuru ya. Unu ogbo agwo ojo, kedu ka unu, ebe unu bu ndi ojo, puru isi kwuo okwu oma? n'ihl na onu na-ekwu okwu site n'otutu ihe juputara n'obi. Ezi mmadu na-esite n'ezi akụ nke obi ya weputa ihe oma: ma ajo mmadu na-esite n'ajo akụ ya weputa ihe ojo. Ma asl m unu, na okwu o bula efu mmadu ga-ekwu, ha ga-aza ajuju banyere ya n'ubochi ikpe. N'ihl na site n'okwu gi ka a ga-agu gi onye ezi omume, sitekwa n'okwu gi ka a ga-ama gi ikpe. Matiu 12:33-37.

Ubochi ikpe, di ka iwu nke abuo si di, di n'ogbo nke anọ. Ikpe ahụ dabeere n'ozl anyi na-ekwu, ma ozi ahụ na-aputa n'obi anyi. O bu ozi anyi na-ekwu na-egosi ma anyi bu "ogbo a hoputara" nke

Pita, ma ọ bụ “ogbo nke ajuala.” A na-eme ka klaasi nke ọ bula pụta ihè na ngwucha usoro nnwale ebe Kraịst, dika nwoke na-eji aziza ahijia sachaa ala, na-asachapụ ala Ya. Dị ka ọ dikwa n’ihe banyere mmanụ n’ilu banyere umu agboghọ iri na-amaghi nwoke, a na-anochi ozi ahụ anya ma site n’obi ojo ma ọ bụ site n’obi oma. Ntuaka Kraịst na-agbakwunyere na ogbo a nke ajuala, nke bụ ogbo nke anọ na nke ikpeazu—na-achọ ihe iriba ama, ma naanị ihe iriba ama a ga-enye ha bụ ihe iriba ama Jona.

Mgbe ahụ ụfọdụ n’ime ndị odeakwukwọ na ndị Farisii zara Ya, si, Nna-ukwu, anyị chorọ ihu ihe iriba ama site n’aka Gi. Ma Ọ zara, si ha, Ogbo ajoy na nke na-akwa iko na-achọ ihe iriba ama; ma a gaghi enye ya ihe iriba ama obula, ma e wezuga ihe iriba ama nke Jona onye amuma: N’ihi na dika Jona no ubochi ato na abali ato n’afọ nnukwu azu ahụ; otu a ka Nwa nke mmadu ga-anọ ubochi ato na abali ato n’obi uwa. Ndi ikom Nineve ga-ebili n’ikpe na ogbo a, ha ga-amakwa ya ikpe: n’ihi na ha cheghariri site n’ozi Jona kwusara; ma, lee, Onye ka Jona ukwu no ebe a. Ezeanyi nwanyi nke ndida ga-ebili n’ikpe ya na ogbo a, ọ ga-amakwa ya ikpe: n’ihi na o si n’okè kachasi anya nke uwa bja inu amamihe Solomon; ma, lee, Onye ka Solomon ukwu no ebe a. Matiu 12:38–42.

Kraịst kporo ndi Juu ogbo nke ajuala, O na-ejikwa ihe atụ nke ikpe dika ozi Jona, na ozi amamihe Solomon. Jizos na-akowaputa site n’onodu okwu ahụ, nakwa site n’onu ndi ama abuo, na ogbo nke ajuala ahụ bụ ogbo nke anọ, n’ihi na ọ bụ n’ogbo nke anọ ka a na-emezu ikpe.

Ndi ahụ otu nari puku iri anọ na anọ bụ okoloto, ma ọ bụ ihe iriba ama nke ubochi ikpeazu, dika Iwu Chineke na Sabbath bukwa. Ihe iriba ama nke Jona bụ ihe iriba ama nke mbilite n’onwu, nke nye ndi Juu n’oge Kraịst bụ baptism Ya, mgbe Mmuo Nso siri bja n’elu Ya, a na-anochi anya Ya dika nduru. Jona putara “nduru.” Jona, Jon Onye Nkpughe, Daniel, Josef na Lazaros na-anochi anya otu nari puku iri anọ na anọ ahụ, ndi a na-eme ka ha si n’ibu ndi nwuru anwu n’okporo ama bilie mgbe ubochi ato na okara gachara. N’oge ahụ ka ha ga-esi na Laodisia gbanwee buru ndi Filadelfia, si otu a buru onye nke asato nke sitere n’ime asaa ahụ. Jona na-anochi anya baptism, n’ihi na a tubara ya n’ime mmiri, o wee nwuo n’uzo ihe nnochianya mgbe nnukwu azu loro ya. Mgbe ahụ e mere ka o si n’onwu bilie, dika e mere Jon mgbe e si n’ime mmanu na-esi esi kpoputa ya, na dika e mere Daniel mgbe e si n’olulu odum kpoputa ya, na dika e mere Josef mgbe e si n’olulu kpoputa ya, dika Lazaros, oru ebube nke ikpochi akara n’oge Kraịst. Ndi Juu enweghi ike ihu ihe iriba ama nke Jona, dika mbilite n’onwu Kraịst si na-anochi anya ya, nke oma kari ka Adventism si ahụ ihe iriba ama nke 9/11, nke bụ ihe iriba ama nke Jona.

Anyi ga-aga n’ihu n’isiokwu ndi a n’isiokwu na-esonu.

“Ibu nke ido aka na nti a ga-abjara ndi Chineke ugbo a, ndi no nso na ndi no n’ebe di anya, bu ozi mmuo-ozu nke ato. Ma ndi na-achọ ighota ozi a agaghi eduzi site n’aka Onyenwe anyi ime ngwa nke Okwu ahụ n’uzo ga-emebi ntola ma wepu ogidi nke okwukwe ahụ nke mere Ndi Adventist Ubochi nke Asaa ihe ha bu taa. Eziokwu ndi ahụ nke na-aputa ihè n’usoro ha, dika anyi siri aga n’ihu n’ahiri amuma e kpughere n’Okwu Chineke, bu eziokwu, eziokwu di nso, eziokwu ebighi ebi taa. Ndi ahụ gafere n’ala ahụ nzokwu site n’nzokwu n’akuko gara aga nke ahumihe anyi, na-ahụ njiko nke eziokwu n’amuma ndi ahụ, ka a kwadebere ka ha nabata ma rubere isi n’ihè ọ bula. Ha no na-ekpe ekpere, na-ebu onu, na-enyocha, na-egwuputa

eziokwu dị ka akụ e zoro ezo, ma Mmụọ Nsọ, anyị maara, nọ na-akuziri anyị ma na-eduzi anyị. E weputara ọtụtụ ozizi, ndị nwere ọdịdị yiri eziokwu, ma e jikọtara ha nke ukwuu na Akwụkwọ Nsọ a kọwara n'uzọ na-ezighị ezi ma tinye ha n'orụ n'uzọ na-ezighị ezi, nke mere na ha duru n'ihe njehie ndị dị ize ndụ. Anyị maara nke ọma etu e si mee ka isi ihe ọ bụla nke eziokwu guzosie ike, na ka e tinyekwaara ya akara site n'aka Mmụọ Nsọ nke Chineke. Ma n'oge ahụ niile a na-anụ olu, 'Lee eziokwu ahụ,' 'Enwere m eziokwu; soro m.' Ma ịdọ aka ná ntị b́ara, 'Unu esola ha. Eziteghị m ha, ma ha gbaara ọsọ.' (Lee Jeremiah 23:21.)”

“Akara nduzi nke Onyenwe anyị putara ihè, ma ihe ngosi Ya banyere ihe bụ eziokwu b́kwa ndị kachasị ịtunanya. Okwu n'elu okwu ka Onyenwe anyị Chineke nke eluigwe guzobere. Ihe nke bụ eziokwu n'oge ahụ, bụ eziokwu taa. Ma olu ndị ahụ akwụsighị ịnụ—'Nke a bụ eziokwu. Enwere m ihè ọhụrụ.' Ma ihè ọhụrụ ndị a n'akara amụma na-aputa ihè n'itughari Okwu ahụ n'uzọ na-ezighi ezi ma hapụ ndị nke Chineke ka ha kpafuo n'enweghị arịlịka ga-ejide ha. Ọ b́rụ na onye na-amụ Okwu ahụ ga-anara eziokwu ndị ahụ Chineke kpugheere n'ime nduzi nke ndị Ya, ma mee ka eziokwu ndị a b́rụ nke ya, gbarie ha nke ọma, ma weta ha n'ime ndụ ya nke omume, mgbe ahụ ha ga-abụ ọwa ndụ nke ihè. Ma ndị tinyeworo onwe ha n'ịmụputa amụma ọhụrụ nwere ngwakọta nke eziokwu na njehie jikọtara ọnụ, ma mgbe ha gbalisiri ime ka ihe ndị a b́rụ ndị a na-enye isi, ha egosila na ha esighi n'ebe ichuàjà nke eluigwe múnye obere oriọna ha, ya mere ọ gbanyụọla n'ọchichiri.” Selected Messages, book 2, 103, 104.